

TYT**KİMYA**
VİDEO DERS KİTABI**Kimya Her Yerde****ÜNİTE**
9**Saç Boyaları**

Saç boyalarında boyar maddeler (pigmentler), ağartıcılar, boyanın saça tutunmasını sağlayan kimyasallar bulunur. Saç boyalarının bazılarında kanserojen etkisi olan pigmentler bulunur.

Saç boyalarındaki kimyasallar lenfoma ve mesane kanserine yakalanma riskini artırma, saç dökülmesi, saçın aşırı kepeklenmesi, saç diplerinde yaralanma alerjik hastalıklar gibi sorunlara sebep olur.

Parfümler

Alkol, doğal esans yağları, koku vericiler, metil-etil keton, benzil klorid, toluen, gibi toksik etkiye sahip kimyasallar içerirler.

Bileşenlerinden; benaldehit; göz ve akciğer tahrişine, mide bulantısı, karın ağrısı, benzil alkol; baş dönmesi, mide bulantısı, kusma, etanolise, solunum yollarında tahriş, yorgunluk, uyuşukluk, görme bozukluğu, kas seğirmesi ve havaleye neden olabilir.

Kalıcı Dövme Boyası

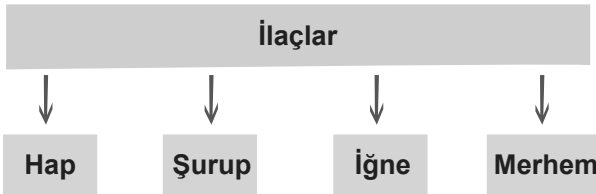
Organik boyalar, çeşitli metalik tuzlar(örneğin oksitler, selenitler, sülfiter),plastikler içeren pigmentler ve taşıyıcılardan oluşan kozmetik ürünlerdir. Dövmede, kobalt ve bakır mavi renk için,kadmiyum, sülfite ve cıva sarı renk vermek için kullanılır. Dövmelerin yapısındaki bu kimyasallar, alerjik reaksiyonlar, kanserojen etki gibi birçok zararlara neden olur.

Saç Jöleleri

Saça sürekli uygulanması durumunda saç yıpranması ve dökülmesi,sinüzit, migren tarzı hastalıklar gibi sorunlara sebep olur.

İlaçlar

- İnsan ve hayvanlarda bir hastalığın tedavisi, önlenmesi veya teşhisinde kullanılan kimyasal maddelere **ilaç** denir.

Hap

Sert ve sıkıştırılmış ilaçlardır. Bir veya daha fazla dozda etken madde içerebilirler. Vücuda ağız yoluyla alınırlar. Kolay yutulmalarını sağlamak için kaplama (draje) veya kapsül formları vardır. Yutulan, dil altına uygulanan, emilen, çiğnenen veya suda çözünerek uygulanan türleri vardır.

Şurup

Konsantre çözelti hâlindeki ilaçlardır. Tadı ve kokusu hoş olanlar süspansiyon veya emülsiyon hâlinde olabilir. Bazıları antimikrobiyal koruyucu içerebilir. Doz hacmi önemli olduğundan belirtilen miktarda alınmalıdır. Katı formdaki ilaçları yutamayan çocuklar, hastalar veya üst solunum yolu enfeksiyonlarında kullanılır.

İğne

Enjektör yardımıyla damara, kas içine, deri veya deri altına uygulanan steril çözeltilerdir. Diğer ilaç formlarına göre, daha hızlı etki gösterirler. Ağızdan alındığında mide asidi tarafından yok edilen ilaçların yerine tercih edilirler.

Merhem

Etken maddenin dağıtıcı bir faz içinde bulunduğu ilaç formudur. Genellikle yağlı hâlde olan yarı sert ilaçlardır. Dağıtıcı fazı yağ olanlara merhem, su olanlara krem denir. Mukoza ve cilt yoluyla vücuda alınırlar. Etken madde genellikle su içermez ve cilt salgılarıyla karışmaz. Jel veya losyon şeklinde olabilirler.

İlaçların vücutta istenmeyen tepkimelere neden olmaması için;

- İlacın doktor tarafından reçete edilmesi
- İlacın dozajı
- İlacın dozaj aralığı
- İlacın uygulanma şekli
- İlacın saklanma koşulları dikkate alınmalıdır.

İlaçların Farklı Formlarda Olmasının Nedenleri

- Vücutta dağılım ve emilimini kontrol etmek
- Doğru dozda alınmasını sağlamak
- Vücut dokularında istenilen bölgeye ulaştırmak
- İstenilen şekilde çözünmesini sağlamak
- Etken maddesini dış etkilere korumak
- Etken maddesini mide asidi vb. vücut sıvılarından korumak
- Etken maddesinin koku ve tadını maskeleyerek

Not

İlaçların vücutta doğru etki etmesi için

- İlacın doktor tarafından reçete ile verilmesi
- İlacın dozunun uygun olması
- İlaç dozunun doğru zaman aralığında alınması
- İlacın uygulanma biçiminin uygun olması
- İlacın uygun saklama koşullarında bekletilmesi

gerekir.

Hazır Gıdalar

- Doğal gıdaların havanın oksijeni ya da mikroorganizmalar tarafından bozunmasını geciktirmek, yapısındaki farklı fazların (**yağ, su vb.**) birbirinden ayrılmasını engellemek, besleyici değeri ve albenisini artırmak için bazı fiziksel ve kimyasal işlemlerden geçirildikten sonra ambalajlanmış gıdalara **hazır gıda** denir.
- Hazır gıdaların hazırlanması, işlenmesi ambalajlanması sırasında gıda katkı maddeleri kullanılır.

Renklendiriciler (Gıda Boyaları)

- Gıdaya daha güzel görünüm vermek için kullanılır.
- Doğal ve yapay türleri mevcuttur.
- Yapay renklendiriciler alerjik reaksiyon, davranış bozuklukları ve kanser gibi olumsuzluklara sebep olabilir.

Koruyucular

- Gıdanın bakteri, küf ve mantar etkisiyle bozunmasını önlemek, böylece gıdanın raf ömrünü artırmak amacıyla kullanılır.
- Koruyucu maddelerin bazıları aşağıdaki gibidir:
 - Nitrat ve nitrit tuzları
 - Sorbik asit
 - Sodyum nitrat
 - Sodyum nitrit
 - Benzoik asit
 - EDTA
 - Sitrik asit
 - Askorbik asit
 - Asetik asit

Emülsiyonlaştırıcılar

- Bir sıvının diğer sıvı içerisinde küçük parçacıklar halinde dağılmasını sağlamak (**emülsiyon oluşturmak**) için kullanılır.
- Bu tür moleküllerin yapısında hem hidrofil (**polar**) hem de hidrofob (**apolar**) uçlar bulunur.
- Guar gum, sodyum aljinat, lestin bu amaçla kullanılır.

Lezzet Artırıcı ve Tatlandırıcılar

- Doğal gıda işlenirken azalan ya da kaybolan tat ve kokuyu gıdaya geri kazandırmak için kullanılır.
- Sakarin, aspartam, ksilitol, sorbitol gibi yapay tatlandırıcılar özellikle sakız, kola ve diğer meyveli içeceklerde kullanılır.
- Ayrıca gıdanın tadını daha cazip hâle getirmek için lezzet artırıcılar kullanılır. En önemlisi **monosodyum glutamat (MSG)** olarak bilinir.
- Tatlandırıcı içeren gıdaları fazla tüketmek **diyabet** ve **obezite**ye sebep olur.